

La aniversare

Numărul 12 din 1972 este al aniversării Republicii, dar toate numerele revistei noastre au fost — și vor fi și de aci înainte — ale Republicii, ale slujirii Republicii Socialiste, — viața, patria și idealul nostru.

Noi sintem învățați să privim și să înțelegem totul, prin structura istorică, prin regimul economic, social și politic. Astfel privim și înțelegem și teatrul, căruia îi consacram activitatea și puterea noastră de muncă. O astfel de privire nu trimite, desigur, o singură rază, o înțelegere ca aceasta e, desigur, deosebit de complexă. Totuși se pot face și comparații simple, putem face și unele socoteli elementare.

După opt decenii de domnie, monarhia — sub ultima ei înfățișare, de monarhie a burgheziei, și sub ultimul ei nume, de dinastie străină — ne-a lăsat, la un popor de aproape douăzeci de milioane de oameni, cu patru teatre de stat, cu patru teatre naționale, distribuite astfel: unul la București — cu un lăcaș moștenit de la un domn pămîntean, care îl construise sub presiunea culturală a unei întregi generații (teatru distrus, în chip parcă simbolic, de compatrioții dinastiei care nu-l construise); unul la Iași, cu lăcaș construit după aproape cinci decenii de existență instituțională a teatrului național moldovean; un al treilea la Cluj, în sfârșit, un al patrulea la Craiova, moștenit dintr-o epocă anterioară monarhiei. Acestea erau, în materie de teatru, titlurile de cîtorie și de asumare, ale monarhiei burgheze, de-a lungul unei epoci de enormă și strălucită creație culturală și artistică, în afara tutelei monarhice. Cînd s-a suit pe tron Vodă Carol I, românii aveau teatru, cînd a plecat Vodă Mihai I românii nu aveau mult mai mult teatru, deși aveau mult mai multă sete de teatru și putere de teatru. Pe la '48, Alecsandri, Kogălniceanu, Matei Millo, se străduiau să se joace teatru românesc, în românește, și se juca. Peste vreo șazeci de ani, Iorga conducea studențimea bucureșteană, la adevărate bătălii, pentru ca în Teatrul Național bucureștean să nu se mai joace în franțuzește pentru un public care știa și românește, ci numai în românește, pentru

un public care știa numai românește, (eventual și franțuzește). Natural că la Teatrul Național din București, ca și în întreaga țară, se făcea mult și bun teatru românesc. Dar aceasta se făcea fără Vodă, departe de Vodă, împotriva, chiar, a lui Vodă. Cu Vodă, nu se făcea nimic. „Cine ară cu Vodă, sapă cu dracu“ spuneau țărani, cei mai buni și mai compleți specialiști în materie de domnie hohenzollernă. Asta era foarte adevărat și în teatru: izolare, încremenire, sterilitate...

Se duse Vodă, scăparăm de monarhie, proclamaram Republica, — pentru vecie.

În mai puțin de zece ani, aveam douăzeci de teatre, peste cele patru „naționale“, — toate de stat, ctitorite și asumate de stat. Forța românească de teatru, descătușată, căutată, captată, se aduna în zece de teatre, risipite pe întreaga suprafață a țării, ca în niște lacuri de acumulare. Aci, — întocmai ca și apa în hidrocentralele ce se construiau paralel și cu aceeași viteză —, dădea naștere unui curent de lumină și energie culturală, care — întocmai ca și cel electric — pătrundea pînă la cele mai mari depărtări, pretutindeni, izgonind întunericul din spirite, aprinzînd becuri, milioane de becuri, în minți, în suflete. În zece ani de republică, era practic realizată electricizarea teatrală a țării.

Avem, astăzi, așa dar, zece de teatre de toate felurile — de la teatrele de păpuși și teatrele pentru copii, pînă la teatrele de dramă, de operă și balet —, avem mii de actori, regizori, scenografi, tehnicieni, cea mai mare parte formați de un învățămînt teatral nou. Profesia și creația teatrală au o bază materială care le asigură maxima inițiativă, maxima înflorire, unite cu deplina demnitate socială și omenească. Avem o viață teatrală largă, vie, intensă, care contribuie masiv la efervescența culturală și artistică generală, o viață teatrală care, trecînd hotarele țării, este omologată cu valoare de circulație internațională, universală.

Avem — ceea ce acum douăzeci și cinci de ani ar fi părut nu un vis, ci o halucinație și un delir — un public care a atins cifra de cinci milioane de spectatori anuali (cinci milioane de spectatori de sală, căci teatrul de televiziune și radio are vreo zece milioane de spectatori de „unde“, la fiecare spectacol).

Cam astfel ar arăta o socoteală, cum spuneam, foarte elementară, foarte simplă. Simplă, dar clară, simplă, dar precisă. Simplă, dar grandioasă.

Toate acestea sînt fruct al Republicii. Dar al cărei Republici? Al Republicii socialiste. Numai al Republicii SOCIALISTE.

Socialismul nu are haine de deghizare, el nu se costumează, el nu are decît un chip: republican. Orînduirea socialistă cu altă formă de stat nu se poate concepe, și nu se va pomeni niciodată. Idealul și hotărîrea poporului nostru fiind, acum douăzeci și cinci de ani, de a făuri o societate socialistă, republica a fost instaurată ca singurul cadru politic posibil pentru un asemenea țel. Chipul republicii, sufletul republicii, conținutul republicii noastre este socialismul, este comunismul. Și adevărul ei, și frumusețea, și gloria — și garanția ei, și făgăduiala unei vieți mereu mai bune, a unei culturi mereu mai înalte, a unei civilizații mereu în progrese.

„Teatrul“